

LAUSUNTO UUDESTA ALUEIDENKÄYTTÖLAISTA

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä uudeksi alueidenkäyttölaki.

Ilmatar Energy Oy (jatkossa "Ilmatar") on investoinut suomalaiseen uusiutuvaan energiaan yli kymmenen vuoden aikana jo noin miljardi euroa ja noussut johtavaksi vain uusiutuvaan energiaan keskittyväksi itsenäiseksi energiantuottajaksi Pohjoismaissa. Maatuulivoiman ja aurinkoenergian hankekehitysportfolioimme on tällä hetkellä Suomen suurimpia, ja olemme valmiudessa tekemään mittavia investointeja seuraavan vuosikymmenen aikana Suomeen, mikäli sähkönkulutuksen kasvu toteutuu ennustetun mukaisena.

Ilmatar näkee luonnoksen mukaisen esityksen olevan ristiriidassa hallitusohjelman sähköntuotannon lisäämistä koskevien kirjausten kanssa, kohtelevan tuulivoimaa täysin epätasa-arvoisesti muihin energiantuotantomuotoihin, elinkeinoihin ja rakentamiseen verrattuna sekä heikentävän Suomen kilpailuasetelmaa muita maita kohtaan vihreän siirtymän investointien kohdemaana.

Lausuntomme keskeisenä pääkohtana on, että esitetty etäisyysraja tuulivoimalan ja lähimmän asutuksen välillä vaarantaa useita korkeaa paikallista hyväksyttävyyttä nauttavia tuulivoimahankkeita ja hyvin sattumanvaraisella tavalla keskeyttää hankkeita, joiden suunnitteluun on käytetty huomattavia rahasummia, ja joissa on merkittävä potentiaali investoinneille. Esitetty etäisyysraja ei perustu todellisiin vaikutuksiin ja se veisi suurelta osin mahdollisuudet kehittää tuulivoimaa eteläiseen Suomeen. Lisäksi esitys nostaisi maakuntakaavoituksen ohjausvaikutusta sellaiselle tasolle, mikä ei ole tarkoituksenmukaista alueidenkäyttäjärjestelmän hierarkkisuuden kannalta. Etäisyysrajaa kohtuullistamalla ja lain sanamuotoja tarkentamalla on mahdollista parantaa tuulivoimahankkeiden hyväksyttävyyttä entisestään, vaarantamatta merkittävästi puhtaan siirtymän mahdollisuuksia ja Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä.

Aurinkovoimaloille esitetty vaatimus yli 10 hehtaarin kohteiden luvittamisesta kaavoituksen keinoin johtaa luvituksen hidastumiseen ja monimutkaistumiseen, eikä sille ole perusteita hankkeiden vähäisten maankäytöllisten vaikutusten vuoksi.

Lakimuutos suhteessa hallitusohjelman tavoitteisiin

Nykyisessä hallitusohjelmassa korostetaan selkeästi tarvetta lisätä sähköntuotantoa ja vahvistaa uusiutuvan energian roolia osana vihreää siirtymää ja kansallista huoltovarmuutta. Hallitusohjelman mukaan "Suomi tarvitsee lisää sähköntuotantoa ja investointeja puhtaaseen energiaan", ja tavoitteena on "nopeuttaa luvitusprosesseja ja varmistaa investointien ennakoitavuus".

Ilmatar pitää tärkeänä, että uusi alueidenkäyttölaki tukee näitä tavoitteita. Lausuntoluonnoksessa esitetyt muutokset – erityisesti tuulivoimaloiden etäisyysvaatimukset ja maakuntakaavan ohjausvaikutuksen tiukentaminen – ovat kuitenkin ristiriidassa hallitusohjelman linjausten kanssa. Ne uhkaavat hidastaa uusiutuvan energian hankkeiden toteutumista, heikentää investointiympäristön ennakoitavuutta ja vaarantaa Suomen mahdollisuudet vastata kasvavaan sähkönkulutukseen.

Tuuli- ja aurinkoenergian hyväksyttävyys on Suomessa jo nyt korkealla tasolla, ja niiden kehittämistä tulisi edistää lainsäädännöllä, joka mahdollistaa paikallisesti hyväksyttävät ja ympäristön kannalta kestävät ratkaisut. Nykyinen alueidenkäyttölaki on osoittautunut osin jäykäksi, ja sen uudistamisessa tulisi varmistaa, että uusi sääntely tukee hallitusohjelman tavoitteita eikä aseta uusiutuvalle energialle perusteettomia esteitä.

Pykäläkohtaiset huomiot - Alueidenkäyttölaki**34 § Yleiskaavan sisältövaatimukset**

Ilmatar pitää yleiskaavan sisältövaatimuksiin tehtyjä lisäyksiä pääosin myönteisinä, sillä ne tukevat resurssiviisasta maankäyttöä ja uusiutuvan energian kestävää kehittämistä. Korostamme kuitenkin, että tuuli- ja aurinkovoimarakentamista koskevien erityissäädösten tulee olla linjassa yleisten sisältövaatimusten kanssa.

Erityisesti esitetty suuri etäisyysvaatimus tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä on ristiriidassa seuraavien yleisten tavoitteiden kanssa:

- **Yhdyskuntarakenteen toimivuus ja taloudellisuus (kohta 1):** Etäisyysvaatimus johtaa irrallisiin alueisiin ja lisää rakentamisen kustannuksia.
- **Olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntäminen (kohta 2):** Pitkät liityntäjohtot ja uudet tiet lisäävät ympäristökuormaa ja heikentävät investointien kannattavuutta.
- **Liikenteen ja teknisen huollon järjestäminen (kohta 4):** Etäiset sijainnit lisäävät kuljetus- ja huoltokustannuksia sekä ympäristöhaittoja.
- **Elinkeinoelämän toimintaedellytykset (kohta 6):** Tuulivoimahankkeet ovat usein kuntien suurimpia investointeja, ja niiden jäykkä ja keinotekoinen rajoittaminen kiinteällä vähimmäisetäisyysvaatimuksella heikentää paikallista elinkeinoelämää.

Ilmatar painottaa, että uusiutuvan energian tuotantoa ei tule säädellä tiukemmin kuin muuta teollista toimintaa, vaan sen tulee olla tasavertainen osa yhdyskuntarakenteen kehittämistä.

67 § Yleiskaavan käyttö tuulivoimalan rakentamisluvan perusteena

Ilmatar pitää kannatettavana, että rakentamislupien myöntäminen yleiskaavan perusteella on sisällytetty myös valmisteilla olevaan alueidenkäyttölain 67 § sisältövaatimuksiin. Kiinnitämme huomioita pykälän tekstimuutokseen: Nykyisen version mukaan *oikeusvaikutteista* yleiskaavaa voidaan käyttää rakentamisluvan perusteena, kun esityksen mukaisesta tekstistä puuttuu sana "oikeusvaikutteinen". Vaikka on muun lainsäädännön kautta selvää, että oikeusvaikutuksetonta yleiskaavaa ei voida käyttää rakentamisluvan perusteena, ehdotamme selkeyden lisäämiseksi, että sana "oikeusvaikutteinen" sisällytetään myös uudessa pykälässä.

68 § Tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityiset sisältövaatimuksetMaakuntakaavan ohjaavuus

Merkittävänä muutoksena pykälään on tuotu vaatimus maakuntakaavassa osoitetun tuulivoimalle soveltuvan alueen rajauksen noudattamisesta, mutta ohjausvaikutus on kuvattu ristiriitaisesti maakuntakaavan sisältövaatimusten, tämän pykälän 68 § sekä hallituksen esitykseen sisältyvän vaikutusten arvioinnin välillä:

"Jos tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle, tuulivoimala on sijoitettava vähintään kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyydelle olemassa olevista asuinrakennuksista ja rakentamisluvan saaneista asuinrakennuspaikoista sekä asemakaavassa tai 40 tai 73 §:ssä tarkoitetussa yleiskaavassa osoitetuista asuinrakennuspaikoista."

Alueidenkäyttölain kohdassa 21 § (Maakuntakaavan tarkoitus) korostetaan, että maakuntakaava laaditaan yleispiirteisenä, maakuntakaavassa asioita käsitellään vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueidenkäyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta on tarpeen.

Lisäksi pykälässä 27 § todetaan, että yleiskaava voidaan perustellusta syystä laatia maakuntakaavasta poiketen, kunhan se sopeutuu maakuntakaavaan eikä ole ristiriidassa maakuntakaavan yleisten sisältövaatimusten kanssa. Kaikkea yleiskaavoitusta ohjaavat yleiset sisältövaatimukset (34 §) alkavat määräyksellä *"maakuntakaava on otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään"*, tarkoittaen, että yleiskaavassa ei ole pakko tukeutua tarkalleen maakuntakaavan mukaisiin rajauksiin, vaan niitä voidaan tarkentaa tietyin ehdoin.

Näiden periaatteiden mukaisesti Suomessa on laadittu tuulivoimahankkeiden yleiskaavat tähän mennessä, ja yksityiskohtaisessa suunnittelussa on voitu tarkentaa maakuntakaavan yleispiirteisiä rajauksia ympäristövaikutuksiltaan, hyväksyttävyydeltään ja tekniseltä toteutuskelpoisuudeltaan paremmin toimiviksi kokonaisuuksiksi.

Edelleen esityksen mukaisessa 68 § viitataan edellä kuvattuun maakuntakaavaa tarkentavaan yleiskaavoitusprosessiin *"Laadittaessa 67 §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava."* Tähän lauseeseen saakka maakuntakaavan tarkentuminen yleiskaavoituksessa on kuvattu lausunnolla olevassa lakiluonnoksessa loogisesti siten kuin nykyisin vallinnut suunnittelujärjestelmä on toiminut.

Ristiriita maakuntakaavaan tarkoitetun yleispiirteisyyden ja tuulivoimarakentamisen ohjauksen kanssa muodostuu siitä, miten tulkitaan lause *"Jos tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle, tuulivoimala on sijoitettava vähintään kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyydelle olemassa olevista asuinrakennuksista"*.

Huomioiden maakuntakaavoitukseen tarkoitettu yleispiirteisyys ja maakuntakaavoitusta varten tehtävien selvitysten vähäisyys ja yleispiirteisyys, asia tulisi ymmärtää niin, että tuulivoimarakentamista ohjaavan yleiskaavan aluerajaus voi poiketa jossain määrin maakuntakaavassa osoitetusta yleispiirteisestä rajauksesta, mikäli tarkemmat selvitykset, vaikutusten arvioinnit ja sidosryhmien osallistaminen puoltavat sitä. Maakuntakaavojen aluerajauksia varten ei tehdä esimerkiksi tyypillisesti lainkaan luontoselvityksiä maastossa, jolloin haitattomin vaihtoehto voi poiketa maakuntakaavassa rajatusta alueesta merkittävästikin. Mikäli yleiskaavan aluerajaus poikkeaisi merkittävästi maakuntakaavan rajauksesta ja olisi vastoin maakuntakaavan muita tavoitteita ja suunnitteluperiaatteita, yleiskaavaa ei voi hyväksyä maakuntakaavan vastaisena. Näin on ollut nyt, ja näin tulisi olla jatkossakin. Kuitenkin hallituksen esityksen sivulla 121, kohdassa säännöskohtaiset perustelut, asia on kuvattu ristiriitaisesti ja siten, että voidaan ymmärtää maakuntakaavassa osoitetun aluerajausviivan olevan hyvinkin merkittävä, vaikkakin viitataan edelleen maakuntakaavan yleispiirteisyyteen:

"Tilanteessa, jossa osa tuulivoimayleiskaavassa osoitetuista tuulivoimaloista ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle, vähimmäisetäisyyttä olisi noudatettava niiden tuulivoimaloiden osalta, jotka olisivat maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolella. Tuulivoimaloiden sijoittumisen tulkinnassa suhteessa maakuntakaavaan olisi kuitenkin aina huomioitava maakuntakaavan yleispiirteisyys."

Jotta asiassa ei jouduta oikeudellisesti epäselvään tilanteeseen, mitä ratkotaan vuosien ajan oikeusistuimissa, esitämme pykälän 68 § sanamuotoa muutettavan seuraavaksi:

*"Jos tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava ei sijoitu **kokonaan tai osittain** maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle"*

Näin kirjoitettuna pätee edelleen se, että yleiskaavalla voidaan tarkentaa maakuntakaavaa, mutta sanamuoto ei poista yleiskaavan yleisistä sisältövaatimuksista sitä, että yleiskaavassa on jatkossakin otettava huomioon maakuntakaavan merkinnät ja määräykset.

Etäisyysvaatimus

Ilmatar katsoo, että esitetty 8x kokonaiskorkeuden etäisyysvaatimus tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä on ylimitoitettu, vaikutusperusteeton ja investointeja merkittävästi rajoittava. Mikään melu- tai välkevaikutus ei ulotu näin kauas ja valtavia alueita muutoin tuulivoimalle soveltuvista alueista Suomessa leikkaantuisi pois. Vaarana on myös, että esitetystä perusteettomasta etäisyysvaatimuksesta muodostuu tarkoitettua merkittävämpi rajoite, sillä moni kunta saattaa ennakoida lakimuutosta alkamalla vaatia rajan noudattamista jo pitkälle valmistelluissa yleiskaavoissa. Lisäksi on suuri riski, että vain yleiskaavoitukseen tarkoitettu raja-arvosta muodostuu myös maakuntakaavoitusta ohjaava raja-arvo. Tällaisessa tilanteessa yli 50% Suomen maatulivoimapotentiaalista leikkaantuisi pois suunnittelusta hyvin pitkäksi aikaa.

Mikäli lakiin tulee vaatimus 8x kokonaiskorkeuden vähimmäisetäisyydestä asutuksen ja tuulivoimaloiden välillä, tuulivoimalan melun rajoittamiselle ei olisi enää mitään tarvetta. Tämä johtaisi entistä meluisampiin tuulivoimaloihin entistä erämaisemmissä ympäristöissä, mikä ei ole luonnonympäristön ja yleisen virkistyksen kannalta toivottava tilanne.

Esitämme kaksi vaihtoehtoista ratkaisua:

1. **Ensisijaisesti:** Etäisyysvaatimuksesta tulisi luopua kokonaan, sillä sen kaltaiset tekniset rajaukset kuuluvat asetustasolle, eivät lakiin.
2. **Toissijaisesti:** Mikäli etäisyysvaatimus säilytetään, sen tulisi perustua voimalan *napakorkeuteen* eikä kokonaiskorkeuteen tai olla kiinteänä etäisyytenä ilmaistuna kohtuullisempi. Napakorkeus on teknisesti ja vaikutuksiltaan enimmäiskorkeutta relevantimpi mittari, koska se kuvaa tuulivoimalan tornin ja sen päällä olevan konehuoneen korkeutta:
 - Melua aiheuttava konehuone sijaitsee napakorkeudella.
 - Lentoestevalot ovat voimalan tornissa ja konehuoneen päällä, eli napakorkeuden yläpuolelta voimala ei erotu pimeässä, mikä on merkittäväksi koettu vaikutus lähimmissä kylissä.
 - Myös päiväaikaisen maisemavaikutuksen osalta torni ja konehuone ovat merkityksellisimmät, eivät satunnaisesti metsän yläpuolelta erottuvat lapojen kärjet

Ilmatar ehdottaa, että vähimmäisetäisyydeksi säädetään **kiinteä 1 kilometri tai 6x napakorkeus**, mikä vastaa nykyistä suunnittelukäytäntöä ja mahdollistaa paikallisesti hyväksyttävien hankkeiden toteuttamisen. Esimerkiksi 200 metrin napakorkeus edellyttäisi 1200 metrin etäisyyttä lähimpään rakennukseen.

Ilmattaren esitys aiheuttaisi jonkin verran rajoituksia nykyisiin suunnittelussa oleviin hankkeisiin, mutta arviolta muutos leikkaisi vain alle 10 % potentiaalisesta tuulivoimakapasiteetista. Verrattuna nykyisin rakennettuihin tuulivoimahankkeisiin, muutos lainsäädännössä olisi merkittävä tiukennus ja siten toteuttaisi hallitusohjelman kirjausta tuulivoiman hyväksyttävyyden parantamisesta.

Ilmatar pitää hyvänä, että edelleen lainsäädännössä säilyy mahdollisuus poiketa vähimmäisetäisyydestä, mikäli asiasta on sovittu lähimpien asuinrakennusten omistajien kanssa. Lausunnolla olevan lakiluonnoksen suostumusmenettelyn kirjaus on toteutuksen ja ihmisten oikeusturvan kannalta hyvin epäselvä, eikä suostumusmenettelyn ja kaavoitusmenettelyn suhdetta ole selkeästi kuvattu. Ilmatar ehdottaa, että asian tarkempi määrittely säädetään myöhemmin asetuksella, tai määräys kirjataan esimerkiksi muotoon:

"Edellä 2 momentissa säädettyä vähimmäisetäisyyttä ei sovelleta, jos kaikki ne maanomistajat ja maanvuokraoikeuden haltijat, joiden omistama asuinrakennus tai kaavassa osoitettu asuinrakennuspaikka sijaitsee lähempänä kuin kuusi kertaa tuulivoimalan napakorkeuden etäisyydellä suunnittelusta tuulivoimalasta, antavat tähän kirjallisen suostumuksensa. Kirjalliset suostumukset tulee esittää kaavan hyväksymiskäsittelyn yhteydessä, jolloin kunta voi varmistua kaavan olevan

vähimmäisetäisyyttä lähempänä sijaitsevien maanomistajien ja maanvuokraoikeuden haltijoiden hyväksyttämä”.

Tarkentamalla vähimmäisetäisyys edellä kuvatulla tavalla, kunnille jää edelleen mahdollisuus kaavoittaa tuulivoimahankkeita alueille, joissa ne nauttivat parasta paikallista hyväksyttävyyttä ja jossa muut asiaan vaikuttavat reunaehdot (luontoarvot, tarvittavan voimajohdon pituus, rakennettava tiestö) on parhaimmalla tavalla yhteensovitettavissa muun maankäytön kanssa. Ehdotuksen mukainen 8x enimmäiskorkeus poistaa lähes kokonaan kuntakohtaisen harkintavallan tuulivoimalle soveltuvien alueiden määrittelyssä, sillä sen mukaiset tuulivoimahankkeet olisi pakko sijoittaa maakuntakaavoissa osoitetuille alueille, vaikka paremmin hyväksyttäviä alueita olisi löydettävissä.

Muut hyväksyttävyyttä lisäävät mahdollisuudet

Merkittävä osa tuulivoimahankkeiden paikallisesta vastustuksesta on syntynyt siitä, että jotkin kaavoitushankkeet on käynnistetty hyvin vajavaisen maanhallinnan vallitessa. Tätä tilannetta voitaisiin parantaa edellyttämällä, että 67 § mukaista tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa käynnistettäessä, kunta edellyttää yli puolelta alueen maanomistajista hyväksyntää kaavoitushankkeelle. Tämä voidaan osoittaa joko maanvuokrasopimusten kattavuudella tai erillisillä maanomistajilta kootuilla suostumuksilla. Tällöin tuulivoimahankkeet vertautuisivat kaivoshankkeisiin, sillä lakiin kaivoslain muuttamisesta sisällytettiin vaatimus, että malminetsintäluvan jatkamiselle 10 vuoden jälkeen on saatava vähintään puolelta alueen maanomistajilta suostumus.

Ilmatar ehdottaa, että ennen tuulivoimaosayleiskaavan tuloa vireille, hankkeesta vastaavan tulee kerätä suostumukset vähintään 50 % alueen pinta-alasta kattavalta osuudelta kaava-alueen maanomistajilta ja toimittaa kirjalliset suostumukset kuntaan. Tarkemmasta toteutuksesta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella kaivoslain muuttamista koskevan lain tavoin. Tällaisen vaatimuksen myötä kunta voi varmistua siitä, että tuulivoimahanke on paikallisesti hyväksyttävä jo kaavoituksen käynnistyessä. Mikäli tällainen vaatimus kirjataan lakiin, ei olisi tarvetta erilliselle vähimmäisetäisyydelle tuulivoiman ja asutuksen välillä, sillä kyseessä olisi joka tapauksessa suurta paikallista hyväksyttävyyttä nauttiva hanke.

70 § Yleiskaavan käyttö aurinkovoimalan rakentamisluvan perusteena

Pykälän mukaan yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan aurinkovoimalan rakentamisluvan perusteena rakentamislain 46 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä niillä alueilla, joilla yleiskaavassa on siitä erikseen määrätty. Kiitämme aurinkoenergian huomioimisesta lakiuudistuksessa. 70 § edistää Ilmattaren näkemyksen mukaan aurinkoenergian luvitusta ja tekee luvituskäytännöstä yhtenevän tuulivoiman kanssa. Ilmatar ehdottaa, että lakitekstiin lisätään sana *”oikeusvaikutteista”*, jotta on yksiselitteistä, että vain oikeusvaikutteinen yleiskaava voi toimia rakentamisluvan perustana.

71 § Aurinkovoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityiset sisältövaatimukset

Kaksi erityistä sisältövaatimusta nähdään ongelmallisina, metsämaan välttämiskaava ja sähkönsiirron mahdollisuuden tutkiminen yleiskaavassa.

Pykälän 2. momentissa on metsämaiden välttämiseen liittyvä kirjaus *”aurinkovoimarakentamista ei osoiteta merkittävässä määrin metsämaalle”*. Kirjaus on Ilmattaren näkemyksen mukaan erittäin ongelmallinen ja jättää tulkinnan varaa merkittävyyden määritelmän osalta. Tämä tulee johtamaan oikeuskäytännön muodostumiseen valitusprosessien kautta, mikä taas johtaa hankkeiden viivästyksiin ja kannattavuuden laskuun. Metsäisille alueille sijoittuvien aurinkovoimahankkeiden osalta hyväksyttävyyttä tulee tarkastella hankkeen hiilitaseen ja luonnon monimuotoisuudelle kohdistuvien

vaikutusten kautta eikä tehdä arviointia 71 §:n ensimmäisen momentin 2 kohdan kirjauksen mukaisesti. **Ilmatar ehdottaa 2. momentin poistamista aurinkovoimayleiskaavan sisältövaatimuksista.**

Myös 4 momentti sähkönsiirron järjestämisestä ("*aurinkovoimalan sähkönsiirto on mahdollista järjestää*") on sellainen, mikä ei kuulu yleiskaavassa ratkaistaviin asioihin. Sähkönsiirron ratkaiseminen tapahtuu lähtökohtaisesti kaava-alueen ulkopuolella, ja voimajohdon toteuttamiseen on olemassa olevat, vakiintuneet luvitusmenettelyt. Epäselväksi jää, miten yleiskaavassa selvitetään hankkeen sähkönsiirron järjestäminen ja mitä seikkoja silloin selvitetäisiin, sillä voimajohdon luvittaminen ja verkkoliityntäsopimuksen laatiminen tapahtuvat vasta kaavoituksen jälkeen. Sähkönsiirron teknis-taloudellinen toteuttavuus riippuu siitä, minkälaisia vaatimuksia hankkeen toteuttava taho asettaa sijoitetun pääoman tuotolle. Jollekin toimijalle pitempi voimajohto voi olla mahdollista toteuttaa kuin toiselle. Jossain tapauksessa sähkönsiirto voi olla mahdollista toteuttaa keskijänniteisin maakaapelein, jossain vaaditaan voimajohto siirtohäviöiden vähentämiseksi. **Ilmatar ehdottaa myös 4. momentin poistamista aurinkovoimayleiskaavan sisältövaatimuksista.**

111 § Uusiutuvan energiantuotannon ja ydinvoiman kannalta merkittävää kaavaa koskevan valituksen käsittely kiireellisenä

Kiitämme, että aurinko- ja tuulivoimaa koskeva valitus hallintotuomioistuimessa säädetään käsiteltävän kiireellisenä. Esitämme määräajan jatkamista ehdotuksena ollutta vuoden 2032 loppua pidemmälle, sillä tämän lain astuttua voimaan, seuraava maakuntakaavojen laatimiskierros ajoittuu seuraavalle valtuustokaudelle (2028-2032), ja vasta tämän jälkeen on mahdollista hyväksyä uusien maakuntakaavamerkintöjen mukaisia tuulivoimahankkeita. Esitämme määräajan jatkamista vähintään vuoden 2035 loppuun saakka. Myös hankkeiden edellyttämiä muita lupia (rakennuslupa, mahdollisesti maa-aineslupa, vesilupa, ympäristölupa, voimajohdon lunastuslupa) koskevat valitukset tulee säätää kiireellisinä käsiteltäviksi, muutoin tavoiteltu luvituksen nopeuttaminen jää puolitiehen.

126 § Vireillä olevia kaavoja koskeva siirtymäsäännös

Esitetyn siirtymäsäännöksen mukaan lakimuutos ei koskisi "*Kaavoja, jotka on asetettu ehdotuksena julkisesti nähtäville ennen tämän lain voimaantuloa, laadittaessa ja hyväksyttäessä noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*"

Esitämme, että tuulivoiman vähimmäisetäisyyden osalta siirtymäsäännös muutetaan koskemaan kaavoja, jotka ovat tulleet vireille tämän ennen tämän lain voimaan tuloa. Lakiehdotuksen mukainen etäisyysvaatimus on merkittävä muutos vallinneeseen, todellisiin vaikutuksiin perustuvaan suunnittelukäytäntöön. Kaavoitusvaiheeseen ja siihen liittyvään YVA-prosessiin ja muihin tuulivoimahankkeen esiselvityksiin kuluu tyypillisesti satojatuhansia euroja rahaa yhdessä hankkeessa, tuulimittauskampanja huomioiden jopa miljoona euroa. Nämä kulut syntyvät pitkälti ennen kaavan etenemistä ehdotusvaiheeseen, jonka jälkeen tyypillisesti tehdään enää vain vähäisiä lisäselvityksiä. Siksi olisi kohtuutonta tuulivoimahankkeita kehittäviä yrityksiä kohtaan, että lainsäädännön jyrkällä ja ennakoimattomalla muutoksella keskeytettäisiin hankkeita, joiden suunnitteluun on käytetty merkittäviä summia rahaa ja jotka saattavat kuitenkin nauttia korkeaa paikallista sosiaalista ja poliittista hyväksyttävyyttä.

Laki rakentamislain muutoksesta

46 § Sijoittamisen edellytykset suunnittelutarvealueella

Pykälään on tuotu ilman perusteluja tai aiheesta käytyä enakkokeskustelua kirjaus, että suunnittelutarvealueilla merkittävänä rakentamisena pidetään aina pinta-alaltaan vähintään kymmenen

hehtaarin kokoista aurinkovoimalaa. Tätä suuremmat aurinkovoimalat tulisi siis suunnitella kaavoittamalla.

Muutos olisi merkittävä lisätaakka aurinkovoimahankkeiden suunnittelulle ja vie kunnilta itsenäisen harkinnan tapauskohtaiseen harkintaan siitä, minkälainen rakentaminen tulkitaan milläkin alueella merkittäväksi. Suunnittelutarveratkaisujen perusteella myönnettyistä rakennusluvista, tai nykyisen lain mukaisista sijoittamisluvan ja rakentamisluvan yhdistelmästä on jo kertynyt oikeuden tulkintaa. Monissa tapauksissa oikeus on todennut, että yli sadan hehtaarin rakentaminenkin on ollut tapauskohtaisesti tulkittavissa ei-merkittäväksi rakentamiseksi. Tätä puoltaa myös YVA-lain raja, jossa lähtökohtaisesti YVA-menettely vaaditaan aurinkovoimahankkeelle vain, mikäli kyseessä on yli 200 hehtaarin metsäiselle alueelle sijoittuva hanke. Sitä pienemmät eivät siis ole lähtökohtaisesti ympäristövaikutuksiltaan merkittäviä. Aurinkovoimaloiden yhteydessä ei rakenneta juurikaan rakennuksia, vaan kyseessä on maahan kevyillä paaluilla kiinnitettävät rakennelmat.

Kymmenen hehtaarin aurinkovoimahanketta ei missään nimessä voi pitää merkittävänä rakentamisena, joka tulisi ratkaista kaavoituksella. Kaavoitusmenettelyn soveltaminen pieniin hankkeisiin lisää sekä hankkeen kustannuksia, viranomaisen kustannuksia ja henkilöresurssin tarvetta. Lisäksi aurinkovoimarakentamista ohjaavasta yleiskaavasta on laaja valitusoikeus, mikä selvästi laajentaa valitusoikeudellisten määrää pelkällä rakentamisluvalla ratkaistaviin hankkeisiin nähden. Ei ole perusteltua, että toisella reunaa kuntaa asuvilla asukkailla on valitusoikeus aurinkovoimahankkeesta, jonka vaikutuspiirissä he eivät edes ole. Tällainen hidastaisi merkittävästi aurinkovoimahankkeiden kehittämistä Suomessa ja voisi jopa vaarantaa Suomen valtion ilmasto- ja puhtaan siirtymän tavoitteiden saavuttamisen. **Ilmatar esittää tämän pinta-alarajauksen poistamista kokonaan.**

Yhteenveto

Ilmatar pitää tärkeänä, että uusi alueidenkäyttölaki tukee uusiutuvan energian investointeja ja mahdollistaa kunnille riittävän harkintavallan. Lausunnossa korostamme seuraavia keskeisiä huomioita:

- Esitetty 8x kokonaiskorkeuden etäisyysvaatimus on ylimitoitettu ja ristiriidassa nykykäytännön ja hallitusohjelman tavoitteiden kanssa.
- Maakuntakaavan ohjausvaikutusta ei tule muuttaa siten, että se estää paikallisesti perusteltua ja sosiaalisesti hyväksyttävää yleiskaavoitusta.
- Aurinkovoimaa koskevat rajoitukset, kuten metsämaan välttämiskaava ja sähkönsiirron selvitysvelvollisuus, ovat epäselviä ja haittaavat hankkeiden toteutusta.
- Yli 10 hehtaarin alueiden kaavoitusvelvoite aurinkovoimaloille on keinotekoinen ja tulisi poistaa.
- Siirtymäsäännöksiä tulee tarkentaa, jotta vireillä olevat tuulivoimahankkeet eivät vaaranna kohtuuttomasti. Lainsäädännön tulee mahdollistaa paikallisesti hyväksyttävät, ympäristön kannalta kestävät ja taloudellisesti toteuttamiskelpoiset hankkeet – ei rajoittaa niitä perusteettomasti.

Jussi Mäkinen

Vice President, Project Development

Ilmatar Energy Oy